

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ שמות, כ"ה טבת, מבה"ח שבט, ה'תשל"ז

חלק א – יוצא לאור לש"פ שמות, י"ח טבת, ה'תשפ"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

החותן התמים יהודה הכהן והכלה מרת חנינה שיחיו

כהן

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

ט"ו טבת, ה'תשפ"ה

על ידי הורי הכלה

הרה"ת ר' אשר לוי יצחק וזוגתו מרת רחל רינת גילי שיחיו אדרעי

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. יום הבהיר ה' טבת, ה'תשפ"ה.

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הננו שמחים לבשר

כי ניתן להשיג את הספר

תורת מנחם כרך פג

הכולל את מאמרי דא"ה ושיחות קודש

מש"פ שמות, מבה"ח שבט עד י"א ניסן ה'תשל"ו

*

כן ניתן להשיג את פ"ב כרכים הראשונים
ואת סדרת ספרי המאמרים תשי"א – תשל"ט

בחנויות הספרים המובחרות

ובחנויות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

www.lahak.org

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שמות, י"ח טבת הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק מהתוועדות
ש"פ שמות, מבה"ח שבט ה'תשל"ז, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"ב טבת, ה'תשפ"ה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2025 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5785 • 2025

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ג

בי"ה, כ"א סיון, ה'תשי"מ
ברוקלין, נ.י.

מר ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו שואל מה עליו לעשות, האם לחיות בסמיכות אבא שי או לעלות ארצה —

כיון שהפתרון וההחלטה בזה תלויים בכמה פרטים, לכן ידבר עם רב מורה הוראה, פנים אל פנים, והוא יורה לו דעת תורה.

ולהוסיף בהאמור, שאם בכל עת ובכל מקום צריכה להיות הנהגת יהודי על פי רצון הבורא, כלומר על פי התורה ומצותי בחיי היום, על אחת כמה וכמה כשיש בעי רצינית שצריך למצוא לה פתרון נכון וטוב. והרי הנהגה האמורה, נוסף על העיקר שזהו ציווי הבורא, היא הדרך לקבלת ברכותיו בכל המצטרף. ואפילו אם נדמה שיש קושיים להסתדר בחיים דתיים, ולא עוד אלא אפילו אם הקושיים אינם מדומים או מוגזמים, כדאית כל השתדלות בזה ובודאי שמצליח, כיון שהובטחנו "הבא לטהר מסייעין אותנו" מן השמים.

ובפרט, ככותבו, שזכה להיות משך זמן בארצנו הקדושה, אשר קדושתה מעורבת וקשורה בשמירת התורה הקדושה ומצותי על ידי בני עם קדוש, וכמבואר בארוכה בפי בחוקותי (עין שם).

מהנכון לבדוק התפילין ולדייק בהנחתם בכל יום חול, ומבואר בתורתנו, תורת-חיים (הוראה בחיים לחיים הראויים לשמם), שסגולה מיוחדת למצוה זו, שעל ידי הנחתם על היד כנגד הלב ועל הראש כנגד המח משפיעים על הרגש ועל השכל שיהיו מכוונים לטוב האמיתי בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה.

ג

שהובטחנו "הבא לטהר מסייעין אותנו": שבת קד, א. וש"נ.

עם קדוש: ואתחנן ז, ו. ועוד.

תורת-חיים (הוראה בחיים: ראה זח"ג נג, ב. וראה רד"ק לתהלים יט, ת. ספר השרשים שלו ערך ירה. הובא בגו"א ר"פ בראשית.

הנחתם על היד כנגד הלב ועל הראש כנגד המח: ראה טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סכ"ה ס"ה (סי"א).

בס"ד. שיחת ש"פ שמות, כ"ה טבת, מבה"ח שבט, ה'תשל"ז.

בלתי מוגה

א. שבת מברכים החודש קשורה עם ענינו של ראש-חודש, שהרי בשבת מברכים מכריזים ומודיעים באיזה יום יחול ר"ח¹, בדוגמת ענין קידוש החודש ע"פ הראי"ב².

אלא שבזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי' הי' בזה סדר שלם — הן קבלת עדות והן קביעה ע"פ חשבון (כידוע שיטת הרס"ג בזה³, וכן דעת כמה גאונים, ראשונים ואחרונים⁴), ולאח"ז היתה ההכרזה "מקודש" וכיו"ב;

ודוגמת זה נקבע הענין ד"שבת מברכים" — שגם בזמן שמצד חושך הגלות אין מקיימים מצות קידוש החודש ע"פ הראי', אלא קביעת החדשים היא ע"פ החשבון שיסד הלל, יכריזו בשבת-קודש, שהוא "יום הכניסה"⁵ שבו הכל מתכנסים בביהכ"נ⁶ ("בית הכנסת" — גם מלשון כניסה⁸), באיזה יום יחול ר"ח.

[ועפ"ז מבאר הרוגצ'ובי את השינוי שמצינו בין נוסח ברכת החודש לנוסח תפלת מוסף של ראש-חודש⁹:

בברכת החודש, לאחרי ההכרזה "ראש חודש שבט ביום החמישי כו'" (בחודש זה, ועד"ז בשאר החדשים) — אומרים נוסח "יחדשהו", שבו מברכים את החודש בששה לשונות של ברכה¹¹; משא"כ בתפלת מוסף של ר"ח — אומרים י"ב לשונות של ברכה.

ובהקדים, שהטעם לאמירת י"ב לשונות של ברכה הוא כנגד י"ב חדשי השנה [ולכן לפי כמה נוסחאות מוסיפים בשנת העיבור "ולכפרת פשע"¹² — י"ג לשונות של ברכה, גם כנגד חודש העיבור]; ואף שבקשת

בתחלתו (כרך ד ע' תנא). וש"נ.

(1) ראה מג"א או"ח רסתי"ז.

(8) ראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 351. וש"נ.

(2) ראה גם תו"מ חע"ג ריש ע' 92. וש"נ.

(9) מכתבי תורה מכתב סג — נעתק

(3) הובא ביסוד עולם ש"ד פ"ו.

בצפע"נ כללי התורה והמצוות ח"א כלל ק"ז.

(4) ראה בארוכה תו"ש בא (כרך יג) פ"ג.

(10) ראה גם התוועדיות תשי"ג ח"ב ע' וש"נ.

(5) ר"ה כד, א (במשנה). רמב"ם הל'

315 הערה 83.

(6) קידוה"ח פ"ב ה"ח.

(11) ראה גם תו"מ חפ"א ע' 299. וש"נ.

(7) לשון חז"ל — משנה ריש מגילה.

(12) א"ר ופמ"ג או"ח סתכ"ג. וראה גם

(7) ראה שבלי הלקט השלם סק"ע. וראה

תו"מ חע"א ס"ע 172. וש"נ.

גם אנציק' תלמודית ערך ברכת החדש

הברכה עתה היא לחודש זה — הרי בדרך "גלגול" (כדוגמת ענין הגלגול שמצינו בתורה¹³) מבקשים ברכה גם עבור כל שאר החדשים.

ועפ"ז צריך ביאור — מדוע אומרים בברכת החודש (בשבת מברכים) רק ששה לשונות של ברכה, ולא י"ב לשונות, כבמוסף של ר"ח? ומבאר הרוגצ'ובי בטעם החילוק:

תפלת מוסף של ר"ח — ענינה תפלה ובקשה על החודש, וכיון שכל החדשים זקוקים לתפלה — אומרים בה כל י"ב לשונות של ברכה, כנגד י"ב החדשים.

משא"כ ברכת החודש בשבת מברכים — היא זכר לקידוש החודש, והרי לא הוצרכו לקידוש החודש ע"י בי"ד אלא כשקבעו ר"ח "בזמנו" (דהיינו כשהחודש הקודם הוא חסר, בן כ"ט יום), שאז יש צורך בפעולת הבי"ד, שיקבעו שר"ח חל ביום ל' ולא ביום ל"א; משא"כ כאשר קובעים ר"ח ביום ל"א — "אין מקדשין אותו, שכבר קידשוהו שמים"¹⁴ (שהרי ר"ח אינו יכול לחול אלא ביום ל' או ל"א, ולא אח"כ).

ומאחר שסדר החדשים ב"שנה כסדרה" הוא אחד מלא ואחד חסר — נמצא שישנם ששה חדשים חסרים, שבהם הוצרכו לקידוש החודש ע"י בי"ד; ולכן אומרים בברכת החודש (בשבת מברכים), שהיא זכר לקידוש החודש, רק ששה לשונות של ברכה].

ונוסף לזה ישנו בשבת מברכים גם ענין הברכה (כשמה "שבת מברכים"), וכיון שברכה זו נאמרת (כאמור) בהמשך ובסמיכות להכרזה אודות ר"ח — מובן שגם הברכה היא לכל-לראש בנוגע להיום דר"ח¹⁴, ולאח"ז — גם בנוגע לכל החודש כולו.

ב. כל האמור הוא בכל החדשים בשוה, ונוסף לזה ישנם הענינים המיוחדים שבכל חודש (שהרי בכל חודש ישנו ענין מיוחד שאינו בשאר החדשים).

ומזה מובן גם בנוגע לר"ח (השייך במיוחד לענינו של שבת מברכים, כנ"ל), שהרי הוא נקרא בשם "ראש חודש" (ולא "תחלת החודש") לפי שהוא כולל את כל ימי החודש¹⁵,

13) ראה אנציק' תלמודית ערך גלגול (15) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות האמנת שבועה (כרך ו ע' לו ואילך). וש"נ.

14) ראה גם לקר"ש ח"כ ע' 341 הערה ח"ב ע' 82 ואילך. וש"נ.

*141.

ב

בי"ה, כה' סיון תש"כ
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו שואל האם להחליף הדירה, אף שאז עליו להכנס לחובות, או להמשיך בדירתו עתה.

כיון שככתבו תנאי הדירה משפיעים על מצב הבריאות, צריך לעשות התלוי בו ולהחליף בדירה מתאימה יותר, ומאן דיהיב מזוני ופרנסה בכלל יוסיף ג"כ לכיסוי הוצאות שיתוספו ע"י האמור, כיון שהיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא (רמב"ם הלכות דיעות ריש פרק ד').

ומהנכון מפני דוחק הפרנסה שלו, אשר בכל יום חול לפני הנחת התפילין יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

וכאן עלי החובה (והזכות) לעוררו על ההכרח בקביעות עתים בלימוד פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ואם בכל הזמנים ובכל המקומות הי" הכרח בזה עאכ"כ בתקופתנו ובאה"ק ת"ו בפרט וביחוד בירושלים עיה"ק — יראה שלם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב

הדירה .. לחובות: ראה גם אג"ק חט"ו אגרת ה'תרנח. ה'תשג. חי"ז אגרת ו'שצז. ובכ"מ. ומאן דיהיב מזוני: ע"פ תענית ח, ב. בירושלים .. יראה שלם: ב"ר פנ"ו, י. תוד"ה הר — תענית טז, א.

הוספה

ביה, ייז כסלו, ה'תשי"א
ברוקלין

הרה"ח ווי"ח אי"א נוי"נ וכי' מו"ה ... שי'

שלום וברכה!

קבלתי מכתביו מכ"ה חשון מערי"ח כסלו והפדיון מבלי הוראת הזמן.

בנוגע לשאלתו על דבר דירה, הנה נכון הדבר אשר יעתיקו מושבם ל...

כיון אשר בעיר זו דרים כל בני ביתו יחיו.

ובהנוגע לשאלתו אם ידורו ביחד עם בתו וחתנו ... שיחיו, הנה אף שמתחילה לא נראה לי זה, אבל כיון שכותב במכתבו השני, אשר נודמנה לחתנו דירה ובה חדר מתאים בשבילו ובשביל זוגי תחיי, הנה נכון הדבר, ויהי בשעה טובה ומוצלחת.

הפ"נ שלו אקרא בל"נ על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וצדיקא דאתפטר, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, בטח יתן ברכתו בהנוגע לנכדתו תחיי וכן בהנוגע לבתו תחיי, והשי"ת ימלא ברכותיו בגשמיות וברוחניות.

מה שכותב און ווינטש זיך שיתן השי"ת בלב בתו תחיי ללכת בדרך הישר לפי ערכה ושתשמור העקרים וכי, הנה אינני יודע מה אדון בזה, אם כן הוא הדבר אשר חסרים איזה עקרים חיי, או שזהו רק מקפדנותו היתרה ... ואיני רואה סיבה מפני מה יהיו חסרים אצלה איזה עקרים חיי. ואף על פי שאיני יודע על ברור מהות בתו תחיי, הנני מסגיר פה מכתב אליי ומטובו למסור לה.

והשי"ת יזכהו ויזכני להתבשר בשורות טובות בכלל, ובהנוגע לכל יוצאי חלציו שי' בפרט.

החותם בנוסח הברכה שקבע כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לחג הגאולה והיא

— לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחתמו

מ. שניאורסאהן

מצילום האגרת. נכתבה על נייר המכתבים של המל"ח.

ידורו ביחד עם .. אף שמתחילה לא נראה לי זה: ראה עד"ז אג"ק חייז אגרת ו'תמה. אגרת יט' אלול תשי"ד (נדפסה בקונטרס לש"פ ויחי תשפ"ב). ובכ"מ.

וצדיקא דאתפטר .. יתיר מבחיוהי: זח"ג עא, ב. הובא ונתבאר בתניא אגה"ק סז"ך וביאורו. בנוסח הברכה שקבע כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לחג הגאולה: "היום יום" בסופו.

[כידוע דיוק בעל ההילולא¹⁶ — ועד"ז אדמו"ר האמצעי ממלא מקומו¹⁷ בס' עטרת ראש¹⁸, והצ"צ בכמה דרושים¹⁹, וכן רבותינו נשיאינו שלאח"ז — בנוגע לר"ה, שנקרא "ראש השנה" (ולא "תחלת השנה") לפי שכולל את כל ימי השנה, ועד"ז מובן בנוגע לר"ח], ומאחר שבכל חודש ישנו ענין מיוחד — מובן בדרך ממילא שגם בכל ראש חודש ישנו ענין מיוחד.

ג. בנוגע לענינו המיוחד של יום ר"ח שבט — הרי מקרא מלא דבר הכתוב²⁰: "ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש דבר משה אל בני ישראל גו'".

[ולמען, שענין זה שייך גם לפרשת השבוע, שהיא פרשה השייכת למשה רבינו ("די פרשה איז משה רבינו'ס פרשה"), שהרי מסופר בה²¹ על לידת משה רבנו, ולאח"ז "ותרא אותו כי טוב הוא"²¹, ועוד כו"כ פרטים אודותיו].

והכוונה בזה (דלכאורה, הרי משה דיבר אל בני' במשך כל הארבעים שנה, ולא רק באותו יום) — ש"בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש" נעשתה גדלות בהענין ד"דבר משה".

ומכיון ש"התורה היא נצחית"²² — הרי מובן שבכל שנה ושנה, בבוא הזמן דר"ח שבט, חוזר ונעשה הענין ד"דבר משה אל בני ישראל".

ובפרט כאשר מדובר בענין הקשור עם משה רבינו, אשר "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"²³ — החל מ"אתפשטותא דמשה" כפי שהיא בנשיאי ישראל שבכל דור ודור, ועד ל"אתפשטותא דמשה" כפי שהיא אצל כל בני', כמ"ש בעל ההילולא באגה"ק²⁴ ש"משה רבינו ע"ה .. מתפשטת הארתו בכל דרא ודרא לששים רבוא נשמות כמו שמש המאיר .. לששים רבוא כוכבים",

19) ראה אוה"ת דרושים לר"ה ע' ב'עז ואילך. סהמ"צ שם. ועוד.

20) דברים א, ג. וראה גם תו"מ חנ"ט ע' 30. חס"ג ע' 51. וש"נ.

21) ב, ב.

22) תניא רפי"ז.

23) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).

24) ביאור לסז"ך (קמז, ב).

16) לקו"ת תבוא מא, ג. וראה גם שם דרושים לר"ה נח, א ואילך.

17) ולהעיר, ששבת זו — כ"ה טבת — היא היום שבו התחילה נשיאות אדהאמ"צ בשלימות, היינו שיום זה שייך כולו לנשיאות אדהאמ"צ (משא"כ יום כ"ד טבת — מקצתו שייך לאדה"ז, ומקצתו לאדהאמ"צ ממלא מקומו).

18) בתחלתו.

ובפרט ע"פ המבואר בארוכה עוד יותר בחלק ראשון דספר התניא²⁵ ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה" — ולא באופן שהניצוץ מבחי' משה רבינו הוא מופלא ונסתר, אלא נמצא בגלוי, ובאופן הפועל על כחותיו הגלויים, עד שבכח זה אומר הכתוב²⁶ לכאו"א מישראל "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה גו", כי מאחר שהיראה "לגבי משה מילתא זוטרתא היא"²⁷, הרי היא "מילתא זוטרתא" גם לגבי כאו"א מישראל,

אשר עפ"ז מובן שהחידוש דר"ח שבט — שבו "דבר משה אל בני ישראל" — שייך ונוגע לכאו"א מישראל, מאחר שיש בו מבחי' משה רבינו (וכדלקמן ס"ח).

ד. וכאמור — בשבת מברכים החודש שבט נמשכת ברכה ונתינת כח על עניני ר"ח שבט, שיהיו ביתר שאת וביתר עז.

וכאשר ישנה נתינת כח מיוחדת — הרי נוסף על כללות החיוב לקיים את כל ציוויי התומ"צ, כולל הענין ד"דבר משה" בר"ח שבט, ניתוסף בזה ענין נוסף:

מאחר ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"²⁸, נמצא שכאשר האדם אינו מקיים ענין שניתנה לו נתינת כח מיוחדת לגביו, הרי לא זו בלבד שלא קיים את ציווי הקב"ה, אלא שמבלבל את סדרי הבריאה — שהרי הקב"ה ברא את עולמו באופן ש"לא ברא דבר אחד לבטלה", ואילו הוא אינו מנצל נתינת כח שנתן לו הקב"ה!

והיינו, שאף שהקב"ה ברא את עולמו באופן ד"לא ברא דבר אחד לבטלה" — הרי הקב"ה חפץ ב"אצבע קטנה" של כאו"א מישראל²⁹, ולכן מסר זאת לבחירתו של כאו"א, שבכחו לבחור אם לנצל נתינת כח זו באופן שלא תהי' לבטלה, או להיפך.

וכיון שענין הבחירה הוא ענין נעלה ביותר, כפי שמבאר בעל ההילולא בלקו"ת³⁰ שענין הבחירה נמשך מבחי' "הן האדם הי' כאחד ממנו"³¹, ולכן ענין הבחירה הוא דוקא בבנ"י, "אתם קרויין אדם"³² ע"ש

(25) רפמ"ב. (26) עקב יו"ד, יב. (27) ברכות לג, ב. וש"נ. (28) שבת עז, ב. (29) ראה קה"ר בתחלתו. וש"נ. (30) אמור לח, ב. (31) בראשית ג, כח. וראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה. (32) יבמות סא, רע"א. וש"נ.

כמ"ש⁶⁷ "ואברכה מברכיך" [וכדאיתא בירושלמי⁶⁸, שכאשר "גוי אחד פגש את רבי ישמעאל ובירכו, אמר לי' כבר מילתך אמורה . . ומברכיך⁶⁹ ברוך", כלומר שהענין ד"ואברכה מברכיך" הוא דבר ברור ומפורסם],

שזוכה לברכתו של הקב"ה להצלחה בכל עניניו ובכל מעשי ידיו, ואזי זוכה גם להצלחה זו — שכאשר אומר דברי מוסר ("ברמז") לזולתו, הרי הוא פועל עליו ומגלה את ניצוץ משה שבו, שיבוא לידי גילוי, ויקויים בו "לבלתי⁷⁰ ידח ממנו נדח"⁷¹.

י. כאמור לעיל (ס"ו), ענינו של משה רבינו שייך לגאולה העתידה, שהרי "גואל ראשון הוא גואל אחרון".

ותוספת ביאור בזה — ע"פ הידוע²⁵ שענינו של משה הוא ענין הדעת, ולכן⁷² נקרא "רעיא מהימנא"⁷³, לפי שממשיך בישראל את ענין הדעת, היינו שנוסף על ענין האמונה שישנו בבנ"י ("ויאמינו בה"⁷⁴), יהי' אצלם גם ענין ההבנה והשגה באלקות, ובאופן של דעת — ענין ההעמקה וההתקשרות, וכל הענינים הנפעלים עי"ז.

וזוהי השייכות לענין הגאולה העתידה — שהרי לע"ל יקויים היעוד⁷⁵ "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (הפסוק שבו מסיים הרמב"ם את ספרו היד החזקה).

וכאשר יפעלו בכל האמור לעיל בדרכי נועם ודרכי שלום, וכדרשת הספרי⁷⁶ (הביאה הרמב"ם בסיום הלכות חנוכה) ש"התורה ניתנה לעשות שלום בעולם", אזי נזכה לביאת משיח צדקנו, "ותלמודו בידו"⁷⁷, ובקרוב ממש.

* * *

(67) לך לך יב, יג. (68) ברכות ספ"ח. (69) תולדות כז, כט. (70) שמואל-ב יד, יד. (71) חסר קצת (המו"ל). (72) ראה תו"א (הוספות) ר"פ תשא. (73) ראה זהר ח"א קו, א. ח"ב ח, ב. ובכ"מ. (74) בשלח יד, לא. (75) ישע"י יא, יט. (76) נשא ו, כו. וראה תו"מ חס"ט ס"ע 96 ואילך (ובהערה 82 שם). וש"נ. (77) פסחים נ, א. וש"נ. וראה בארוכה ובכ"מ. שיחת כ' כסלו סל"ד (לעיל ע'...). וש"נ.

הכתוב "לא יהי לך אלקים אחרים גו"⁶³ [ועד שלדעת כמה פוסקים⁶⁴ "אנכי ה' אלקיך" ו"לא יהי לך אלקים אחרים" הם ענין אחד], ע"ד הנ"ל בענין דברי המוסר ש"דבר משה אל בני ישראל", שתוכנם — שלילת הענין ד"ודי זהב", חטא העגל.

וע"ז היא ההוראה מפתחת עשרת הדברות באות אל"ף, לאחר פתיחת כללות התורה באות ב"ת — ללמדנו, שסדר התורה (כידוע⁶⁵ שהסדר בתורה גם הוא תורה) הוא, שתחלה צ"ל ענין הברכה, ורק לאחר"ז יש מקום להענין ד"אנכי הוי' אלקיך", שלילת עבודה זרה.

ובלשון החסידות (כמבואר בדרושי רבותינו נשיאינו⁶⁶): אות אל"ף מורה על ספירת הכתר, ואות ב"ת מורה על ספירת החכמה. וזהו שהתחלת התורה היא באות ב"ת, שכאשר המשכת הכתר (אל"ף) היא באופן שתחלה היא נמשכת ע"י התלבשות בחכמה (ב"ת), אזי ההמשכה היא באופן הרצוי, משא"כ כשהמשכה מספירת הכתר היא שלא ע"י התלבשות בחכמה (ואין כאן המקום להאריך בזה).

ומאחר שמצינו בכללות התורה סדר זה, שתחילה ישנו ענין הברכה, ורק לאחר"ז יש מקום להענין דאות אל"ף — היתה גם הנהגת משה רבינו באופן זה, שתחילה עשה לישראל טובות, והעמיד עצמו בסכנה עבורם, ורק לאחר"ז אמר להם דברי מוסר ("ברמז, מפני כבודן של ישראל").

ט. ע"פ הנ"ל, שענינו של משה הו"ע התורה, והנהגתו בענין "דבר משה אל בני ישראל" מיוסדת על סדר התורה — ניתוסף עוד יותר בהאמור לעיל (ס"ג), שמאחר שבכאו"א מישראל ישנו ניצוץ ממשה רבינו [ועד כדי כך שענין היראה נעשה "מילתא זוטרת" אצל כאו"א מישראל, מאחר שהוא "מילתא זוטרת" אצל משה רבינו], הרי גם הנהגה ד"דבר משה אל בני ישראל" היא הוראה הנוגעת ושייכת לכאו"א מישראל, ולא רק ליחיד סגולה.

והכוונה בזה בפשטות — שהנהגת כאו"א מישראל צ"ל באופן שלכל לראש מברך הוא את כל בני הנמצאים בסביבתו, ועי"ז פועל שגם הקב"ה יברך את בני, החל מהמברך עצמו,

(63) שם, ג. (64) ראה סה"מ תש"ח ע' 203 הערה ד. תושבע"פ כלל לשונות בתחלתו (תב, ב). (65) ראה פסחים ו, ב. של"ה חלק ושי"נ. (66) ראה סה"מ תרל"ח ע' קכו.

"אדמה³³ לעליון"³⁴ — בודאי יבחר כאו"א מישראל באופן הראוי, וינצל נתינת כח זו כדבעי.

ה. בכל האמור ניתוסף עוד יותר כאשר נתינת הכח דשבת מברכים נמשכת במעמד עשרה מישראל — דאף שאין הכרח שברכת החודש תהי' במעמד עשרה מישראל דוקא, הרי מאחר שתיקנו ברכת החודש ב"יום הכניסה" דוקא (כנ"ל ס"א), מובן שכאשר היא נאמרת בעשרה, הרי הברכה היא באופן נעלה יותר.

וטעם הדבר — כי במעמד בעשרה מישראל השראת השכינה היא באופן נעלה יותר, וכפי שמבאר בעל ההילולא באגה"ק³⁵ שמעלה זו היא "אף שאינם מדברים בדברי תורה".

ועאכו"כ כאשר ההכרזה והברכה הן היא במעמד כמה עשירות מישראל, "ברוב עם הדרת מלך"³⁶ (אשר גם ענין זה קשור עם תקנת ברכת החודש ב"יום הכניסה" דוקא) — שמוכן שבאופן זה נתינת הכח דשבת מברכים היא ביתר שלימות.

ובפרט כשהדבר נעשה במקום קדוש — לא רק בית-הכנסת, אלא גם בית-המדרש, שיש בו גם המעלה ד"שערים המצויינים בהלכה"³⁷, "בית גדול"³⁸ — "שמגדלין בו תורה"³⁹ (נוסף על היותו "בית גדול"³⁸ לפי "שמגדלין בו תפלה"³⁹).

ו. וכיון ש"המעשה הוא העיקר"⁴⁰, הרי גם נתינת כח זו צריכה לבוא לידי פועל ממש, למטה מעשרה טפחים, עוד ביום שבת מברכים, ולאחר"ז — בר"ח,

ועי"ז עושים כלים גדולים, רחבים ועמוקים כדי לקבל את ברכתו של הקב"ה — הן הששה לשונות של ברכה (שבברכת החודש), והן הי"ב לשונות של ברכה (שבמוסף של ר"ח), ובאופן ד"ונאמר אמך" — על כל חודש שבט, ועל-ידו — על שאר חדשי השנה, ובאופן שתומשך הברכה בכל הענינים הרוחניים, ולאחר"ז — גם בכל הענינים הגשמיים, שכללותם — בני חיי ומזוני רויחי,

ועד לברכה הכללית — ביאת משיח צדקנו, גואל צדק,

(33) ישע"י יד, יד. (34) ראה של"ה ג, רע"א. כ, ב. ועוד. (35) סכ"ג (קלו, ב). (36) מגילה כז, א. (37) ראות ח, רע"א. (38) מלכים-ב כה, ט. (39) משלי יד, כח. וראה אנציק' תלמודית בערכו (כרך ד ע' קצה ואילך). ושי"נ. (40) אבות פ"א מ"ז.

[אשר גם ענין זה שייך לענינו של ר"ח שבט — "דבר משה אל בני ישראל" (כנ"ל ס"ג), שהרי "גואל ראשון הוא גואל אחרון"⁴¹ (וכפרש"י עה"פ⁴² "אהי אשר אהי" — "אהי עמם בצרה זאת, אשר אהי עמם בשעבוד שאר מלכיות", שמזה מובן שהגאולה הראשונה קשורה עם שאר הגאולות), וכפי שמבאר אדמו"ר האמצעי⁴³ שנשמט משה רבינו ותלבש בנשמטו של משיח, היינו שבנשמט משיח יהי' כלול גם ענינו של משה רבינו,

— שבזה מתורצת הקושיא העצומה⁴⁴ ("די שטורעמדיקע קושיא"): איך אפשר לומר ש"גואל ראשון הוא גואל אחרון", והרי משה רבינו הוא משבט לוי, ואילו משיח הוא בהכרח משבט יהודה (אשר חלוקת השבטים שייכת לא רק להגוף, אלא גם להנשמה)? והביאור הוא כנ"ל — שבנשמט משיח יהי' כלול גם ענינו של משה רבינו], בקרוב ממש, למטה מעשרה טפחים, ובחסד וברחמים, "ושמחת עולם על ראשם"⁴⁵, בעגלא דידן.

* * *

ז. ביאור תוכן הענין ד"דבר משה אל בני ישראל" שנעשה בר"ח שבט⁴⁶:

המאורע ד"דבר משה אל בני ישראל" הי' דוקא "אחרי הכותו את סיחון גו' ואת עוג גו'⁴⁷", "המתין עד שהפיל סיחון ועוג לפניהם והורישם את ארצם"⁴⁸.

והיינו, שבשעה שהוצרך משה רבינו לומר דברי מוסר לישראל — אפילו לאלו שנכשלו בחטא העגל (כפי שפירש רש"י⁴⁹ "לבן חמש למקרא": "ודי זהב — הוכיחן על העגל שעשו כו'") — לא עשה זאת אלא לאחר שהעניק להם ריבוי ברכות:

לכל לראש — כבש עבורם את ארץ סיחון ועוג, ולצורך זה העמיד עצמו בסכנה (כפרש"י⁵⁰ שמשו עצמו הוא שנלחם בעוג, ומביא את סיפור

(41) ראה שמו"ר פ"ב, ד"ו. דב"ר ספ"ט. (42) ח"א רנג, א. שער הפסוקים ויחי מט, יו"ד. (43) תו"א משפטים עה, ב. (44) פרשתנו ג, יד. (45) ישעי' לה, יו"ד. נא, יא. (46) בהבא לקמן — ראה גם שיחת יום שמח"ת סל"ח; סמ"ה (תו"מ חפ"ו ע'... ע' (...). (47) דברים שם, ד. (48) פרש"י עה"פ. (49) שם, א (ד"ה ודי זהב). (50) חוקת כא, לד. (41) ראה שמו"ר פ"ב, ד"ו. דב"ר ספ"ט. (42) ח"א רנג, א. שער הפסוקים ויחי מט, יו"ד. (43) תו"א משפטים עה, ב. (44) פרשתנו ג, יד. (45) ישעי' לה, יו"ד. נא, יא. (46) בהבא לקמן — ראה גם שיחת יום שמח"ת סל"ח; סמ"ה (תו"מ חפ"ו ע'... ע' (...). (47) דברים שם, ד. (48) פרש"י עה"פ. (49) שם, א (ד"ה ודי זהב). (50) חוקת כא, לד.

הגמרא בברכות⁵¹ בנוגע לאופן הריגתו כו'), ולאח"ז — חילקם בעצמו לבני, חלק פלוני לבני גד, חלק פלוני לבני ראובן וחלק פלוני לחצי שבט המנשה (כמסופר באריכות רבה בסדרות שלפנ"ז⁵²).

ורק לאחר שעשה לבני"י [ולא רק להם, אלא גם לבהמותיהם, שהרי ארץ סיחון ועוג היתה "ארץ מקנה"⁵³] ריבוי טובות, ואף העמיד עצמו בסכנה עבורם — רק אז אמר להם דברי מוסר על חטא העגל, וגם זאת — רק "ברמז, מפני כבודן של ישראל"⁵⁴!

ח. והנה, ענינו של משה הו"ע התורה, כמ"ש⁵⁵ "זכרו תורת משה עבדי", וכדאיתא במדרש⁵⁶ "לפי שמסר נפשו עלי' נקראת על שמו". ומזה מובן, שהנהגה זו של משה — שהתחלה עשה לישראל טובות, ורק לאח"ז הוכיחם ואמר להם דברי מוסר — מצינו דוגמתה בכללות התורה. והענין בזה:

איתא במדרש⁵⁷ ובזהר⁵⁸, שבשעה שביקש הקב"ה לברוא את העולם, באו לפניו כל האותיות, וכל אות ביקשה שבה ייברא העולם, ולכולן אמר הקב"ה שאי אפשר שייברא בהן העולם, עד שבאה אות ביי"ת וברא בה הקב"ה את עולמו ("בראשית ברא גו'⁵⁹"), כיון שאות ביי"ת מורה על ענין הברכה. וכן מצינו⁶⁰ שהטעם שלא ברא הקב"ה את עולמו באות אל"ף הוא לפי שאל"ף מורה על ענין הקללה.

אלא שלפי זה נשאלת השאלה⁶¹: אם התורה כולה פותחת באות ביי"ת ולא באות אל"ף, מאחר שביי"ת מורה על ענין הברכה ואילו אל"ף מורה על ענין הקללה — איך יתכן שהתחלת עשרת הדברות היא דוקא באות אל"ף ("אנכי ה' אלקיך"⁶²)?

והביאור בזה:

הענין ד"אנכי ה' אלקיך" הוא — שלילת הענין דע"ז, כהמשך

(51) נד, ב. (52) מטות לב, לג ואילך. (53) שם, ד. (54) פרש"י דברים שם (ד"ה אלה הדברים). (55) מלאכי ג, כב. (56) ראה מכילתא בשלח טו, א. שמו"ר ועוד. (57) פ"ל, ד. וש"נ. וראה גם שבת פט, א. (58) ראה גם סה"מ תשי"ג ע' ריב. וש"נ. (59) בראשית א, א. (60) זהר ויל"ש שם. ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א (קרוב לסופה). תנחומא בראשית ה. ב"ר פ"א, יו"ד. תדבא"ר פל"א (קרוב לסופה). ועוד. (61) ראה גם סה"מ תשי"ג ע' ריב. וש"נ. (62) יתרו כ, ב. (51) נד, ב. (52) מטות לב, לג ואילך. (53) שם, ד. (54) פרש"י דברים שם (ד"ה אלה הדברים). (55) מלאכי ג, כב. (56) ראה מכילתא בשלח טו, א. שמו"ר ועוד. (57) פ"ל, ד. וש"נ. וראה גם שבת פט, א. (58) ראה גם סה"מ תשי"ג ע' ריב. וש"נ. (59) בראשית א, א. (60) זהר ויל"ש שם. ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א (קרוב לסופה). תנחומא בראשית ה. ב"ר פ"א, יו"ד. תדבא"ר פל"א (קרוב לסופה). ועוד. (61) ראה גם סה"מ תשי"ג ע' ריב. וש"נ. (62) יתרו כ, ב.